

Досить вдалим прикладом шкали оцінювання ефективності правоохоронця є шкала, що застосовується німецькими правоохоронними органами. Так, вона орієнтована на оцінювання результативності, перспективності і стресостійкості правоохоронця і ураховує його спрямованість на цілі правоохоронних органів країни. Ця шкала передбачає такі критерії оцінювання:

- якість роботи, що виконується працівником;
- функціональні характеристики роботи працівника;
- керування працівником своєю поведінкою;
- можливості працівника;
- кваліфікація працівника.

Таким чином, як свідчать результати численних досліджень, ефективність професійної діяльності залежить від багатьох чинників: здібності, мотивація, адаптація, професійна кваліфікація (рівень професійних знань, умінь і навичок), особистісні риси працівників і їх професійна самосвідомість. Отже, ефективність професійної діяльності можна віднести до складноструктурованих, інтегральних явищ.

Список бібліографічних посилань

1. Жданов И. А. Адаптация и прогнозирование деятельности. М. : Просвещение, 1987. 160 с.
2. Кирьянова Е. Н. Проявления риска в деятельности специалистов опасных профессий : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.03. М., 2003. 242 с.
3. Мадди С. Теории личности. Сравнительный анализ. СПб. : Речь, 2002. С. 148–159.
4. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека. М. : Логос, 1996. 320 с.
5. Atkinson J. W. An introduction to motivation. Princeton etc. : Van Nostrand, 1978. 405 p.

Отримано 05.02.2018

УДК 159:343.9.01.

Марія Володимирівна ДІДКОВСЬКА-БІДЮК,

*старший психолог Святошинського управління поліції
Головного управління Національної поліції в місті Києві*

АКТУАЛЬНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ПРОФАЙЛІНГУ ЯК ПСИХОЛОГІЧНОГО НАПРЯМУ В ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Розглядається профайлінг як новітній психологічний метод, що поступово впроваджується в діяльність Національної поліції. Розкрито поняття «суб'єкт профайлінгу». Наведено результати анкетування психологів щодо їх обізнаності у використанні профілювання у професійній діяльності.

В умовах євроінтеграції, правоохоронна система нашої держави зазнає значних змін. Все гостріше відчувається необхідність впровадження психологічних здобутків у діяльність Національної поліції. Орієнтуючись на правоохоронні органи зарубіжних країн, які у своїй діяльності широко використовують психологічні методи та залучають психологів до розслідування і попередження злочинів, українські поліцейські лише поступово починають застосовувати психологічні методи в оперативно-службовій діяльності.

Одним із основних психологічних здобутків, які використовуються у правоохоронній системі, є профайлінг (від англ. *profile* – *профіль*) – сукупність методів і методик оцінки та прогнозування поведінки особи на основі аналізу найінформативніших ознак, психологічного портрету особи, характеристик зовнішності, невербальної і вербальної поведінки, місцезнаходження та ін. [1].

Правоохоронці зарубіжних країн широко використовують технологію профайлінгу для попередження протиправних дій (аналізуючи вербальну та невербальну поведінку осіб під час митного контролю та при перевірці документів для забезпечення безпеки при авіаперельотах, на залізницях), а також під час пошуку злочинців, які здійснюють злочини насильницького характеру.

Ефективність профайлінгу перш за все залежить від рівня професійної підготовленості працівника, який його проводить. Ми пропонуємо використовувати термін «суб'єкт профайлінгу» для визначення вказаного працівника.

У контексті нашого дослідження, *суб'єкт профайлінгу* – це особа, що здійснює діяльність по створенню психологічних профілів (портретів) осіб, що складають оперативний інтерес, а також виявляє осіб із протиправними намірами.

У зарубіжних країнах суб'єктів профайлінгу називають «профайлерами». Зокрема, існують спеціальні служби, у яких працюють профайлери. Це люди, які володіють сукупністю знань, умінь, навичок, необхідних для роботи у цій сфері.

На жаль, в Україні профайлінг як метод пошуку злочинців та попередження правопорушень ще не використовується належним чином. Враховуючи те, що для застосування профайлінгу необхідні базові психологічні знання, уміння та навички, ми вирішили опитати працівників психологічної служби на предмет обізнаності їх у цьому напрямку.

У нашому дослідженні взяло участь 20 психологів, які працюють у підрозділах Національної поліції міста Києва та Київської області. Респонденти були переважно жіночої статі, стаж роботи в ОВС від 6 місяців до 12 років.

90 % опитаних знайомі з технологією профайлінгу, проте у своїй діяльності її доводиться використовувати лише 35 % респондентів. Більшість опитаних психологів іноді залучають до розслідування злочинів: 15 % – безпосередньо для складання психологічних портретів (профілів), 60 % – під час проведення допитів, 5 % – під час проведення

інших слідчо-оперативних дій, але 45 % опитаних взагалі не залучають до розслідування злочинів.

Половині опитаних не вистачає їхніх психологічних знань, умінь, навичок для реалізації професійної діяльності.

90 % респондентів вважають, що складання психологічного профілю може допомогти у розшуку злочинців та в ході проведення окремих слідчо-розшукових дій, проте 10 % протилежної думки.

На думку 85 % опитаних складання психологічного портрету є актуальним для розслідування злочинів насильницької спрямованості, 45 % опитаних складали б профіль злочинця для розслідування злочинів корисливої спрямованості, 60 % – корисливо-насильницької спрямованості, 80 % – для пошуку серійних злочинців.

На думку 45 % респондентів профіль особистості злочинця має складати штатний психолог управління поліції, залучений до слідчо-оперативної групи, 75 % вважають, що цим має займатись фахівець-профайлер спеціальної служби, 15 % стверджують, що це має входити в обов'язки слідчого.

50 % опитаних вважають, що існує необхідність частішого залучення психологів до розслідування злочинів, проте решта з цим не погоджується. 60 % бачать необхідність залучення психологів до складу слідчо-оперативних груп або взаємодії з ними.

90 % психологів потребують додаткових знань, умінь, навичок щодо складання психологічних профілів. 85 % опитаних вважають актуальним впровадження психологічного профілювання в діяльність Національної поліції як напряму психологічного забезпечення професійної діяльності. Крім того, 85 % респондентів вважають актуальною підготовку спеціалістів-профайлерів для Національної поліції.

Таким чином, досвід зарубіжних країн неабияк впливає на розвиток правоохоронної системи України. Усе більш необхідним стає впровадження у діяльність Національної поліції здобутків психологічної науки і це все більше розуміється працівниками. Як показало анкетування, на думку психологів профайлінг є досить актуальною технологією, яка б допомагала під час розслідування злочинів. Але, знань, умінь та навичок для здійснення профілювання у працівників недостатньо. Тому є необхідною підготовка фахівців, які б спеціалізувалися на профайлінгу, володіли необхідними знаннями, уміннями та навичками, залучалися до розслідування злочинів, допомагали під час пошуку злочинців та здійснювали профілактичні заходи для попередження правопорушень.

Список бібліографічних посилань

1. Черкасова Е. С. Криминальный профайлинг как ориентирующий метод поиска преступника при совершении преступления в ситуации неочевидности. *Профайлинг и медиация*. Калуга : Калуж. гос. ун-т им. К. Э. Циолковского, 2016. С. 60–67.

Отримано 28.02.2018

